

INVENTORIES IN NATIONAL ECONOMIES

Egy adott makrogazdaság teljesítményét jellemzően annak bruttó hazai termékével (GDP) mérjük, azaz az adott országban, adott idő alatt megtermelt, végső felhasználásra szánt javak piaci áron vett összértékét számoljuk. A sztenderd kategorizálás szerint a megtermelt javak négyféleképp hasznosulhatnak: a háztartások és a nonprofit intézmények végső fogyasztásaként, az államháztartás végső fogyasztásaként, bruttó felhalmozásként, valamint nettó exportként. Azt nem merném kijelenteni, hogy a GDP ezen négy felhasználási módja közül a felhalmozás a legfontosabb kategória, ám az mindenképp elmondható, hogy a makroökonomiában több szempontból is kiemelt figyelem irányul rá, nem véletlen tehát, hogy közgazdászok garmadája tanulmányozza azt. A bruttó felhalmozást további két kategóriába szokás sorolni: állóeszköz-felhalmozás és készletváltozás. A könyv az utóbbival foglalkozik. Ha megvizsgáljuk hazánk, a KSH által publikált statisztikai adatait 1995 és 2017 között, akkor azt láthatjuk, hogy a készletváltozás az összes bruttó felhalmozásnak átlagosan 5%-át adja, a teljes GDP-n belüli aránya pedig alig haladja meg átlagosan az 1%-ot. És a számok hasonlóan alakulnak a fejlett világ más országaiban is. Érdemes egy ilyen, méretét tekintve teljesen lényegtelennek tűnő kategóriáról egy háromszáz oldalas könyvet írni?

A könyv 1. fejezete a készlet fogalmának definiálásával indít, és rögtön ezután választ is kapunk az imént felmerült égető kérdésre (véltetően a szerzők is érezték annak relevanciáját): igen, érdemes. A szerzők roppant ötletesen, a szubmikro szinttől indulva és a makroszintig eljutva mutatják be a készletek szerepét, érvelve amellett, hogy valóban egy releváns jelenségről van szó. A könyv 2. fejezetében irodalmi áttekintést kapunk, mégpedig ugyanazon logikai elven, amelyet az előző fejezetben megismerhettünk: a mikroszinttől a makroszint felé haladva. Tárgyalásra kerül a vállalati szintű, a szektorszintű és végül a makroszintű készletezés elméleti és empirikus irodalma. A fókusz ugyanakkor a makroszinten van. A szerzők több szempont mentén mutatják be a kapcsolódó irodalmat: nem véletlenül, a leírások remek alapot adnak a későbbi empirikus elemzéshez, amely szintén a nemzetgazdasági szintre fókuszál, amelyről addigra már elhiszi az olvasó, hogy valóban megéri vele foglalkozni.

Az irodalmi áttekintés után a könyv következő, 3. fejezete a *Módszertan* címet viseli, ugyanakkor a használt módszertan valójában nem igazán kerül bemutatásra, pusztán egy felsorolás és a legfontosabb mozzanatok kiemelésének erejéig, bár talán nincs is többre szükség, hiszen többnyire roppant egyszerű eszközöket használnak a szerzők, a haladóbb statisztikai eszköztárat felvonultató fejezetek-

nél pedig a függelékben részletesebb módszertani leírást is közölnek. A fejezet jóval nagyobb része szól a használt adatok bemutatásáról.

A könyv második fele, a 4., 5. és 6. fejezetek pedig az empirikus elemzést tartalmazzák. A szerzők az elemzés során 32 (20+6+6) országot vizsgálnak, alapvetően az 1970 és 2013 közötti időszak adatait alapul véve. Három országcsoport kerül górcső alá: (i) a hosszú idősorokkal (1970–2013) jellemezhető tradicionális piacgazdaságok: Amerikai Egyesült Államok, Ausztrália, Ausztria, Belgium, Dánia, Dél-Korea, Egyesült Királyság, Finnország, Franciaország, Hollandia, Izland, Izrael, Japán, Kanada, Németország, Norvégia, Olaszország, Spanyolország, Svédország és Új-Zéland, (ii) a csupán rövidebb időszorral jellemezhető piacgazdaságok: Chile, Görögország, Írország, Portugália, Svájc és Törökország, valamint (iii) a poszt szocialista országok: Csehország, Észtország, Lengyelország, Magyarország, Szlovákia és Szlovénia. A 4. fejezet a három említett országcsoportra mutatja be a készletalakulást alapvetően két dimenzióban gondolkodva: idő és aggregáltsági szint szerint. Így tehát megismerhetjük a készletalakulások hosszú távú trendjeit, azok irányultságát és volatilitását, valamint rövid távú viselkedését, azaz a készletciklusokat (némiképp furcsán hat ugyanakkor, hogy az utóbbit igen röviden tárgyalják, holott a készletalakulás makroökonómiai szempontból jóval relevánsabb kérdés rövid távon). A készletek mozgását a szerzők különböző makroökonómiai változókkal is összekötik, és a kapott korrelációs együtthatók alapján az országok klaszterelemzését is elvégzik. Ennek eredményeképp kialakulnak olyan országcsoportok, amelyek hasonló profillal rendelkeznek. Az említett másik elemzési dimenzió pedig az aggregáltsági szint: a szerzők a makroszintű készletalakulások gazdasági ágazatokkal való együttmozgását is elemzik, az adatok elérhetősége miatt azonban ezt már csupán a hús, hosszú múltú piacgazdaság esetén teszik. Az 5. fejezetben a használt makroökonómiai változók rövid elemzését olvashatjuk. A könyvnek nem célja ezen változók alapos elemzése, a prezentált tömör és leíró jellegű analízis inkább arra alkalmas, hogy a készletvizsgálatnál kapott eredményeket az olvasó el tudja helyezni, és könnyebben értelmezze azokat. A 6. fejezet pedig országszintű elemzéseket tartalmaz: a szerzők leírják az egyes országokat jellemző folyamatokat, valamint bizonyos országspecifikus jelenségekre is kitérnek.

A teljes elemzésre igaz, hogy a szerzők jelentős vizualizációs erőket mozgatnak meg az információátadás érdekében. Sajnos a könyvben bemutatott ábrák nagyjából annyira rendezettek és egységesek, mint a napóleoni sereg Waterloo után, de még így is sokat segítenek a rengeteg információ feldolgozásában, az ábrák által közvetített információk sokkal könnyebben befogadhatóak, mint a végtelen mennyiségű számadat.

Összességében tehát elmondható, hogy a könyv a készletalakulások roppant alapos leíró elemzését mutatja be. Látszik továbbá az is, hogy javarészt rutinos, hosszú pályát maguk mögött tudó egyetemi oktatók a szerzők, hiszen az infor-

máció közlése végig nagyon didaktikus, a folyamatosan feltűnő bevezetések és összefoglalások nagyon jól strukturálják a mondanivalót. Érdeemes tehát elolvasni a könyvet? Ha szeretnénk egy átfogó és alapos elemzést olvasni a nemzetgazdaságok készletberuházásainak hosszú távú alakulásáról, folyamatairól, törvényszerűségeiről, akkor igen, mindenképp.

(Attila Chikán – Erzsébet Kovács – Zsolt Mátyusz – Magdolna Sass – Péter Vakhal: Inventories in National Economies – A Cross-Country Analysis of Macroeconomic Data. London: Springer, 2018, 328 o.)

Tókécs László

egyetemi tanársegéd
Budapesti Corvinus Egyetem Makroökonómia Tanszék